

ČEŠOV, okr. Jičín, Královéhradecký kraj

Pravěké a raně středověké hradiště Česovské valy

1. století př. Kr., raný středověk?

Význam: Hradiště s nejmohutnějšími dochovanými valy v Čechách.

Historie: Tzv. Česovské valy a jejich blízké okolí představují archeologickou památku, na níž nalezneme dochované stopy lidské činnosti od pravěku do raného novověku. Jako první si *valů povšimli dva zájemci o historii Jičínska – děkan F. A. Vach a hrabě Šlik, a to již kolem r. 1822. Nejasnosti o *datování vzniku *hradiště a jeho nejviditelnějšího prvku, vysokých valů, ovšem nepomohla objasnit ani moderní archeologie, neboť zde dosud neproběhl žádný rozsáhlejší *archeologický výzkum. Na ploše hradiště a v jeho bezprostředním okolí se uskutečnily jen malé sondáže a *povrchové sběry. Sběry poskytly velmi nesourodý soubor keramických zlomků, především z halštatského, laténského, římského

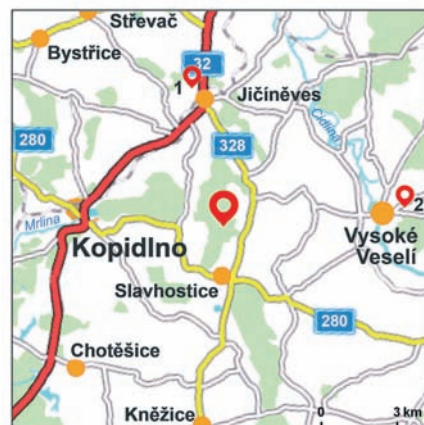
a raně středověkého období (zvláště z 9. století). V posledních letech byla navíc lokalita výrazně poničena (a tím i definitivně ochuzena) rabováním pomocí detektorů kovů.

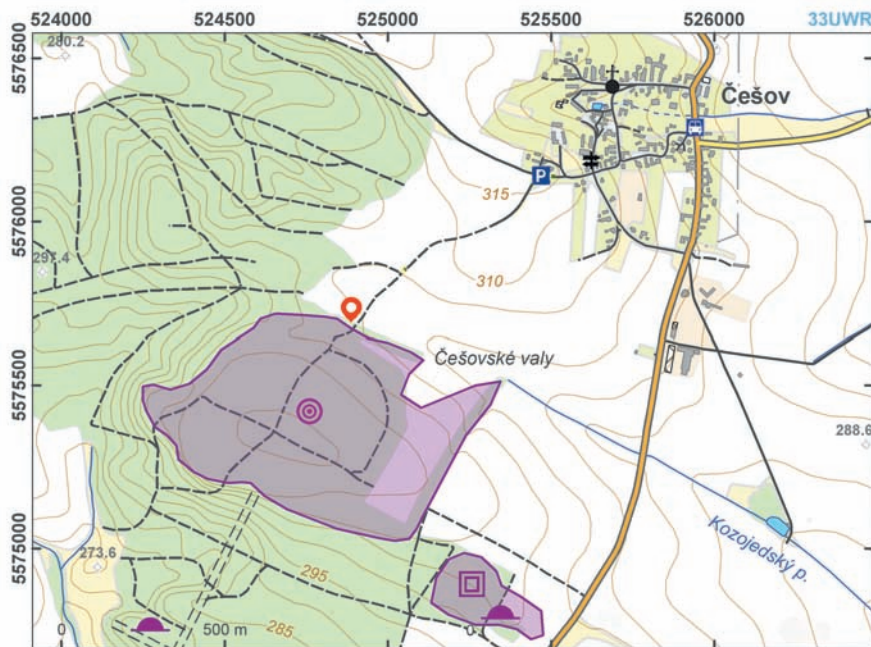
Kdo tedy vybudoval Česovské valy? Tradičně byla stavba alespoň části opevnění připisována době laténské. Pro možnou dataci do tohoto období (1. století př. Kr.) by mohly svědčit nalezené „keltské“ mince a použitý typ tzv. klešťovité *brány. Hradiště tedy mohlo sloužit jako opevněné centrum té doby, avšak bez dalšího výzkumu není jasné, zda mohlo jít o centrum typu *oppida nebo o opevněné sídliště s nějakou jinou funkcí. Na druhou stranu je však třeba podotknout, že při drobném terénním zásahu do destrukce valu v jižní části opevnění byly objeveny pouze zlomky raně středověké keramiky. Výjimečnou velikost a dobrou zachovalost valů je

↑ Panoramatický snímek valu v okolí vstupu do areálu česovského hradiště od severu. Foto Z. Kačerová, 2013.

↗ Jižní opevnění hradiště, průchod zrušené turistické cesty. Foto J. Mařík, 2014.

□ Plán lokality J. Mařík.

možné vysvětlit také tím, že hradby na *akropoli (kromě západní části) byly dodatečně navýšeny Švédy v době třicetileté války (snad v r. 1639). Někteří badatelé do tohoto období datují i ohrazení prameniště (C) západně od akropole. Hradiště sloužilo jako útočiště i v moderní době, kdy se zde např. ukrývalo obyvatelstvo v době prusko-rakouské války v r. 1866.

Popis: Češovské hradiště se nachází na mírném a zalesněném pahorku označovaném jako Valy nebo Hradiště, jihozápadně od obce Češov. Nepravidelné lichoběžníkovité hradiště je kompletně opevněné a zaujímá plochu přes 36 ha. K centrální části – akropoli o rozloze 24 ha (A) s tzv. vysokými valy dochovanými do výšky až 12 m a širokými při patě až 55 m – přiléhá od východu *předhradí (11 ha; B),

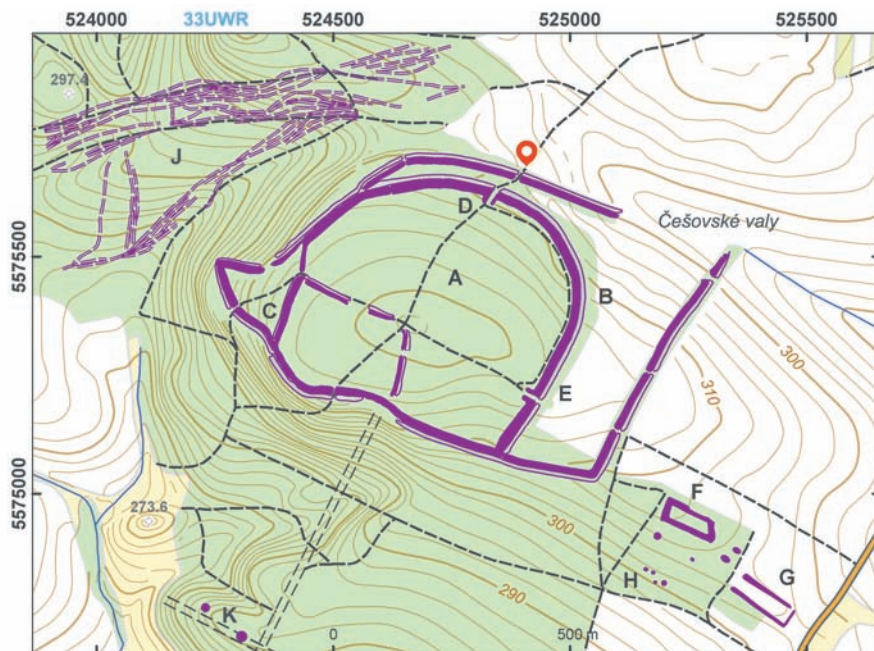
opevněné nižší hradbou. Na jihozápadní straně akropole vybíhá malý trojúhelníkovitý výběžek (C) s opevněným prameništěm – tzv. Prasečí rynek o ploše 1,26 ha. Do prostoru hradiště vedly původně dvě brány klešovitého typu (D, E), a to ze severu a východu. Zvláště severní brána působí impozantním dojmem. Podél vnější strany vysokých valů se táhly příkopy hluboké místy i 5 m, které byly částečně vytesány do skalního podloží.

Na základě sporadických údajů o vnitřní konstrukci valů lze odhadovat, že Češovské valy byly původně tvořeny mocným náspem, zpevněným vnitřní trámovou konstrukcí, s *čelní plentou z nasucho kladených kamenů. Celkově se valy velmi dobře zachovaly, byť vnější nízké valy v severovýchodním rohu předhradí jsou částečně rozorané.

U severní brány hradiště stojí pomník myslivce Tomáše Svobody, který byl slavnostně odhalen r. 1929. Postava tohoto češovského obyvatele, který bojoval proti rekatolizaci a nakonec byl r. 1729 popraven v Kopidlně, se objevila i v knize Temno od Aloise Jirásky.

Přibližně 250 m jihovýchodně od hradiště se v zalesněném prostoru nacházejí dvě obdélné vyvýšeniny o rozměrech 128 × 58 m a 143 × 66 m (F, G), jejichž výška dosahuje přibližně 3 m. Velmi pravděpodobně jde o jednoduchá opevněná dělostřelecká postavení z třicetileté války, tzv. *reduty. V jejich bezprostředním okolí se dochovaly pozůstatky menšího *mohylníku (H), čítajícího přibližně osm *mohyl. Dvě osamocené mohyly stojí také asi 500 m jihozápadně od hradiště (K). Jejich přesnější dataci není možné určit, protože zde dosud neproběhl žádný archeologický výzkum; mohou pocházet jak z pravěku, tak i z raného středověku. Pravděpodobně za nejmladší stopu lidské činnosti v okolí můžeme považovat svazek *úvozočných cest (J), který vede 150 m severozápadně od hradiště. [jm, pmv]

Literatura: Čtverák – Ulrychová 2001; Čtverák a kol. 2003.

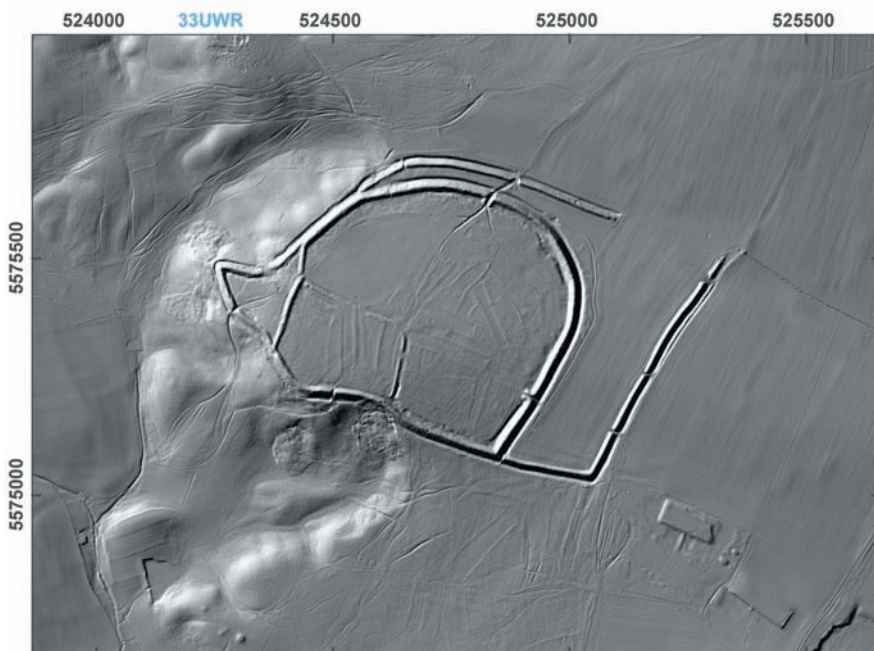
Navigační bod: N 50°19'58.13", E 15°20'59.75" (severní brána).

Přístup: Z doporučeného místa parkování po polní cestě (naučná stezka Češov–Vysoké Veselí) k Češovským valům.

Rizika: Hradiště je dnes téměř úplně zalesněné hustým dubohabrovým lesem a přístupné po celý rok, avšak návštěvu je lepší uskutečnit buď v jarních, nebo podzimních měsících kvůli viditelnosti.

Okolí: [1] Kostelec u Jičíněvsi (JC), raně středověké hradiště: N 50°22'53.68", E 15°19'51.22" (5,9 km).

[2] Velešice (JC), raně středověké hradiště: N 50°19'18.33", E 15°26'00.61" (6,3 km).

← LLS snímek (stínovaný model) češovského hradiště. Data ČÚZK Praha; zpracoval D. Novák, 2014.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Čísecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.